

**BOLALARNI MAKTANGA TAYYORLASHDA VA ULARNING
TARBIYASIDA OTA ONANING O'RNI**

Mirzayeva Gulasal Ergashovna

*Denov tadbirkorlik va pedagogika institute "Xorijiy til va adabiyoti
quyi kurslar kafedrasida" o'qituvchisi*

Tel: +998915182920

[*gulasalmirzayeva@mail.com*](mailto:gulasalmirzayeva@mail.com)

Hasanova Sevinchoy Ramozon qizi

*Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti pedagogika fakulteti
maktabgacha ta'lim yo'nalishi 2-kurs talabasi*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada bolalarni maktabga tayyorlashda ota-onaning va oilaning o'rni muhim ahamiyat kasb etishi haqida so'z yuritiladi. Xususan, bolani tarbiyalash, unga ilm berish faqatgina ustozgagina xos emas, balki ota-onaga, butun jamyatga tegishli ekani, bola tarbiyasida yo'l qo'yiladigan xatoliklar haqida fikr yuritilgan.*

Kalit so'zlar: *Oila, talim tarbiya, munosabat, farzand, shaxs, maktab, ma'naviy rivojlanish*

Oila - bola uchun eng asosiy tarbiya muhiti bo'lib, bu muhitda shaxs kamoloti muhim xulq-atvor, iroda, xarakter va dunyoqarash shakllanadi. Bu birinchi navbatda oiladan boshlanadi. Bola oila timsolida jamiyatning ijtimoiy ma'naviy qiyofasini ko'radi, jamiyatda o'zini tutishni shaxs bo'lib shakllanishni ilk bora shu kichik jamoa orasida oilaviy munosabatlarni tashkil etish jarayonida anglab boradi. Biz oilani "kichik vatan" deb ataymiz. Shu kichik vatanda bola ilk tarbiyani oladi va bu unga tarbiya maktabi bo'ladi. Qaysidir ma'noda ota-ona farzandining birinchi o'qituvchisi hisoblanadi. Shuning uchun ota-onaning o'zi ham yuksak axloqiy sifatlarga ega bolmog'i kerak. Bolaga o'zi yaxshi fazilatlar bilan o'rnatilgan bo'lsa, ota-onaning farzandi kelajakda go'zal xulqli, yuksak ilmi,

xalqqa foydasi tegadigan barkamol shaxs bo'ladi. Bizga ma'lumki, bola tarbiyasida ota-ona va farzand munosabatlari muhim ahamiyat kasb etadi. Taniqli pedagog A. S. Makarenko bola shaxsining rivojlanishi haqida shunday deb yozgan. "Tarbiyaning bosh asosi besh yoshda nihoyasiga yetadi, demak, siz besh yoshgacha nima qilgan bo'lsangiz, bu tarbiyaviy jarayonning 90 foizini tashkil etadi, keyingi tarbiya esa qayta tarbiyalash negizida davom etadi". Aynan shu vaqt oralig'i ota-onadan katta mas'uliyatni talab etadi. Mana shu vaqtda ota-ona o'z farzandiga ko'proq e'tibor berishi, uning tarbiyasi bilan jiddiy shug'illanishi kerak. Aynan shu davrda bolaga to'g'ri tarbiya bera olish juda muhimdir. Bolaning maktabgacha rivojlanishida bosib o'tadigan yo'li juda katta hisoblanadi. Bola yetti yoshga to'lganda uni hayotida tub o'zgarishlar ro'y beradi, desam mubolag'a bo'lmaydi. Bola endi maktab jamoasiga kirib o'rganib borishi lozim. Endi u shu jamoaning bir bo'laki ekanligini his qilishi, maktab intizomlariga amal qilishi, tartib qoidalarga bo'ysunishi va o'rganishi kerak bo'ladi. Bunda ota-onaning yordami bola uchun juda zarurdir. Ota-ona farzandini qo'ldan kelgancha yordam ko'rsatib, qo'llab quvvatlashi kerak.

Ota-ona farzandini yoniga chaqirib, maktab haqida ma'lumotlar berishi kerak, uni ko'rinishi xonalari joylashuvi haqida emas, balki uning nimaga mo'ljallanganligini, vazifasi nima ekanligi haqida tasavvurlarini shakllantirish maqsadga muvofiqdir. Ota-ona o'z bolasini ilmi, komil inson bo'lishini istasa bolasiga to'g'ri tarbiya beradi, o'qishidan xabardor bo'lib turadi, o'qituvchi bilan doim aloqada bo'ladi. Shundagina farzandidan yaxshi natija kutishi mumkin. O'z farzandini kamolotini ko'rishni istagan ota-ona, hamma mas'uliyatni o'qituvchiga yuklamaydi, balki o'qituvchi bilan doimo birga faoliyat olib boradi. Ota-ona farzandiga ustozni hurmat qilishni, ustoz ikkinchi ona ekanini, maktab ikkinchi uyi ekanini uqtirishi kerak. Shundagina bola ustozini hurmat qiladi, uning barcha o'rgatgan narsalarini xotirasida muhrlaydi. Bu esa shu o'rgangan narsalarini keyinchalik hayotida qo'lay olishiga yordam beradi. Agar ota-ona o'z farzandiga uning tarbiyasiga e'tibor bermasa, bu kelajakda muammolarni yuzaga chiqarishi mumkin. O'sha vaqtda esa muammolarni hal qilishga kech bo'lishi mumkin. Kech

bo'lganda esa afsuslanishdan foyda bo'lmay qoladi. Olimlarimiz ota-onalarni farzandini tarbiyalashda quyidagi xatolarga yo'l qo'yishini aytib o'tadi. Bular quyidagilar: 1. Bolani doimiy ravishda tanqid qilish, uni o'ziga bo'lgan ishonchini yo'qolishiga, mustaqil fikrlay olmasligiga olib keladi. Mustaqil fikriga ega bo'lmagan inson hayotda o'z o'rniga ham ega bo'la olmaydi.

2. Ko'pchilik insonlar ular bilan suhbatlashadigan insonni emas, uni tinglaydigan insonni qidirishadi. Bola ham o'zini tinglaydigan insonni qidiradi. Agar bolani uyda fikri umuman tinglanmasa, qo'llab-quvvatlanmasa undagi ishtiyoq so'nadi, odamlarning orasida erkin bo'la olmaydi, o'z fikrini aniq, ravon bayon eta olmaydi.

3. Bolani hamma aytganini qilaverish ham uning tarbiyasini sesilarli ravishda o'zgartiradi. U erkatoiy, tantiq qisqa qilib aytganda tarbiyasining buzilishiga olib keladi.

4. "Qush uyasida ko'rganini qiladi." Shunday ekan bolaga to'g'ri tarbiya berishni istagan inson, avvalo, o'zini tarbiya qilishi, o'zi bolaga o'rnak bo'lmog'i kerak. Shundagina bola oila boshlig'iga qarab o'zgaradi.

5. "Urrib jazolashdan tiyilish kerak. Bu bolani kelajakka yana xato qilmaslikka o'rgatmaydi".

6. Bolaga o'ta muloyimlik qilish ham uning tarbiyasiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Yuqorida qayd etib o'tgan fikrlarimiz bola tarbiyasidagi xatolar hisolanadi. Bularni davom ettirsak juda ko'p xatolar bor. Hozirgi kunda ota-onalar bolalar tarbiyasida ko'pgina xatolarga yo'l qo'yishmoqda. Bu esa bolalarining noqobil bo'lib voyaga yetishiga sabab bo'lyapti.

Ushbu maqola oxirda xulosa o'rinida shuni aytishim kerakki, Bolani tarbiyalashda ota-onaning o'rni beqiyosdir. Ota-ona o'z farzandini kamoli uchun uning tarbiyasiga, ilm olishiga e'tiborli bo'lishi kerak. Jamiyat taraqqiy etmog'i uchun tarbiya samarali bo'lishi kerak. Xalqimiz orasida "Qush-uyasida ko'rganini qiladi" degan maqol yuradi. Oilada muhit qanday bo'lsa, farzand tarbiyasiga ta'sir qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Maktab oiladan boshlanadi. - T.: Yangi asr avlodi. 2013.
2. Salaeva M.S. O'tmish mutafakkirlarimiz ota-ona va farzandlar munosabatlari xususida // Mahrifat yog'dusi. № 3. 2000.-B. 76-80.
3. Salaeva M.S. Oiladagi kichkintoylar // Boshlang'ich tahlim. № 4. Iyulg'-avgust, 2002 yil. -B. 18-19.
4. Salaeva M.S. O'quvchilarning oiladagi o'zaro munosabatlari va dars // Xalq tahlimi. №1. 2002. -B. 49-52.
5. M.G.Ergashovna, Z.Muhabbat "Maktabgacha bo'lgan yoshdagi bolalarda chet tillarni o'qitishning ilmiy pedagogic asoslari" образование наука и инновационные идеи в мире. №44 6-2024
6. Q. Shodiyeva "Nutq o'stirish uslubiyoti" "o'qituvchi" nashriyoti Toshkent 2019
7. [Outline the main principles of teaching young learners and teenagers](#)
M.G. Ergashovna, O.S. Narzulloyevna Proceedings of International Conference on Modern Science and Scientific
8. Qayumova, Mohinur Murodullayevna, Muhlisa Sobirjonovna Sobirjonova, and Feruz Qurbonaliyevich Saidov. "Galileo's influence on John Milton concept "individual". Similarities and differences between the outlook of Galileo and John Milton." Science and Education 2.6 (2021): 494-498.